

ФОРМУВАННЯ МАРШРУТНОЇ МЕРЕЖІ МІСЬКОГО ПАСАЖИРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто методи формування маршрутної мережі міського пасажирського транспорту. Визначено етапи евристичного моделювання маршрутної мережі.

Ключові слова: маршрутна мережа, пасажирські перевезення, формування маршрутів, евристичний алгоритм.

Abstract

The methods of formation of the route network of urban passenger transport are considered. The stages of heuristic modeling of the route network are determined.

Keywords: route network, passenger transportation, route formation, heuristic algorithm.

Вступ

Під маршрутною мережею міського пасажирського транспорту розглядають пов'язану територіально і в часі сукупність маршрутів усіх або окремих видів міського пасажирського транспорту які обслуговують міські пасажирські перевезення в межах заданої транспортної мережі. При цьому під територіальною пов'язаністю маршрутної мережі розглядається узгоджене з перевезеннями пасажирів розміщення на плані міста маршрутів одного або різних видів міського пасажирського транспорту, їх маршрутів руху, кінцевих зупинок, зупиночних пунктів та інших лінійних споруд; а під увязаністю в часі – узгодження режимів роботи маршрутів в часі і розкладу руху транспортних засобів що обслуговують різні маршрути.

Результати дослідження

Вирішення задачі маршрутизації займає головне місце в організації роботи міського пасажирського транспорту загального користування, тому що створює базу на основі якої приймаються інші, більш детальні рішення, що стосуються роботи міського транспорту. Практично у всіх роботах, присвячених дослідженню маршрутної мережі, під задачею формування нової схеми маршрутів розуміється формування трас і визначення провізних можливостей маршрутів, при яких досягається раціональне значення критерію ефективності.

Можна виділити два основних підходи до формування множини конкурентоздатних маршрутів. Перший припускає добір маршрутів виходячи з матриці кореспонденцій [1,2], у другому маршрути призначаються виходячи з конфігурації маршрутної мережі [3,4].

Другий підхід більш перспективний, з погляду одержання результатів, близьких до впровадження, оскільки дозволяє врахувати обмеження, що накладаються існуючої транспортною мережею на формовану маршрутну мережу. У ряді випадків автори обмежують діапазон розглянутих мереж включенням у них маршрутів, що проходять по єдиному найкоротшому шляху [4]. Розширити множину конкурентоздатних маршрутів і, отже, підвищити гарантію одержання оптимального рішення, дозволяє включення в діапазон розглянутих маршрутів шляхів, що відрізняються від найкоротшого не більш, ніж на визначену величину [5]. Однак у роботі [5] автор обмежує повну множину задовольняючих цим обмеженням маршрутів. Маршрути включаються в раціональну схему в порядку убавання величин кореспонденцій у вихідній матриці. Такий підхід не може гарантувати включення в число розглянутих усіх перспективних маршрутів через наявність у кожній маршрутній мережі пересадок пасажирів між різними маршрутами та/або видами транспорту. На користь цього методу свідчить і те що в цілому ряді випадків кардинальна зміна окремих маршрутів є нераціональною з економічної точки зору це в першу чергу маршрути електротранспорту зміна яких у більшості випадків потребує невиправдано великих коштів.

Тому найбільш перспективними для одержання практично значимих результатів є інтерактивні методи, що дозволяють проектувальнику робити оцінку якостей чергового варіанта маршрутної мережі не тільки за критерієм ефективності, але і по інших параметрах, що не враховані в моделі.

При формуванні множини конкурентоздатних маршрутів загальним, у більшості випадків, є обмеження не прямолінійності маршрутів. При цьому припустиме відхилення від найкоротшого шляху між кінцевими зупинками маршруту коливається в межах від 0 до 20% , що визначається прагненням авторів до обмеження кількості розглянутих варіантів маршрутної мережі.

Висновки

Основним засобом вирішення задачі маршрутизації міських пасажирських перевезень є застосування евристичних алгоритмів, які з допомогою математичного моделювання процесу перевезення пасажирів в містах, дозволяють отримати раціональний варіант маршрутної мережі.

Кожний евристичний алгоритм маршрутизації міських пасажирських перевезень обов'язково має декілька етапів:

- моделювання маршрутної мережі міста;
- визначення потреб населення в перевезеннях;
- формування множини конкурентоздатних маршрутів;
- вибір раціональної множини маршрутів.

Існує досить велика кількість варіантів математичного моделювання маршрутної мережі, що дозволяють провадити розрахунки з допомогою комп'ютерів.

Для отримання практично придатних результатів вирішення задачі маршрутизації найбільш перспективним є шлях проектування маршрутної мережі з допомогою інтерактивних процедур з участю експерта.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Горшков Т.Ш. Вопросы планирования маршрутных систем пассажирского транспорта в городах, расположенных в сложных топографических условиях (на примере г. Тбилиси). Дис... канд. техн. наук. - М., 1980, 193 с.

2. Макаров И.П., Яворский В.В. Модели проектирования сети маршрутов городского пассажирского транспорта. - В кн.: Моделирование процессов управления транспортными системами. Владивосток, 1977, с. 92-95.

3. Васильев В.М. Исследование некоторых закономерностей формирования пассажиропотоков на городской маршрутной сети транспорта общего пользования. Дис... канд. эконом. наук. - Саратов, 1978, 182 с.

4. Буслаев А.П. Алгоритм маршрутизации пассажирского автотранспорта. - В кн.: Методы исследования эффективности системы в задачах автомобильного транспорта. - М., 1981, с. 85-88.

5. Коцюк А.Я. Совершенствование автобусных маршрутных систем в крупных и крупнейших городах. Автореф. Дис... канд. техн. наук. - Киев, 1990, 20 с.

Біліченко Віктор Вікторович — доктор технічних наук, завідувач кафедри автомобілів та автомобільного менеджменту, Вінницький національний технічний університет

Bilichenko Viktor V. - doctor of Technical Sciences, Head of the Department of Automobile and Automobile Menegment, Vinnytsia National Technical University